

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและประเด็นเนื้อหาในการวิจัย

ไทใหญ่ เป็นคำที่คนไทยใช้เรียกกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ในรัฐฉาน ประเทศพม่าในปัจจุบัน เช่น เมืองตองยี เมืองสีป้อ เมืองหนอง เมืองนาย เมืองป๋น เมืองมิด เป็นต้น ชาวไทใหญ่จะเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองว่า “ไต หรือ ไตโหลง” คนพม่าเรียกชาวไทใหญ่ว่า ซาน คนไทยหรือคนสยามตั้งแต่ในยุคสมัยต้นรัตนโกสินทร์นิยมเรียกกลุ่มชาวไทใหญ่ว่า “เงี้ยว” ตามคำที่ชาวล้านนานิยมเรียก

ชาวไทใหญ่มีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับชาวล้านนามาอย่างช้านาน ทั้งเรื่องการค้า วัฒนธรรม ภาษา และวิถีชีวิตที่มีความใกล้เคียงต่อมาเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงยุคที่อาณาจักรล้านนาได้รวบรวมเป็นมณฑลพายัพของสยามประเทศ พร้อมกับยุคที่อังกฤษล่าอาณานิคมประเทศพม่าในปี พ.ศ.2437 ซึ่งรัฐฉานเองก็ถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของพม่า ทำให้ความสัมพันธ์ทั้งสองเมืองจึงค่อยๆ ลดลง(ปณิธิ อมตย-กุล, 2547: 2) ในช่วงปี ค.ศ. 1947 พม่าได้รับการประกาศอิสรภาพจากการอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษและพม่ามีความต้องการที่จะผนวกดินแดนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของพม่า ก็มีการตกลงกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ว่า ให้อยู่รวมกันกับพม่าครบ 10 ปีหลังจากได้รับเอกราชจากอังกฤษแล้ว กลุ่มชาติพันธุ์ใดที่ต้องการแยกตัวออกไปปกครองตนเองหรือจะอยู่รวมกันกับพม่าต่อไปก็สามารถทำได้

แต่เมื่อครบ 10 ปี รัฐบาลพม่าไม่ยอมทำตามสัญญา กลับกระทำการตรงกันข้ามโดยการส่งทหารเข้ายึดพื้นที่ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ และทำการประกาศเจตนารมณ์ของผู้นำว่าไม่ต้องการให้ชาติพันธุ์ใดๆ แยกตัวไปปกครองเป็นรัฐอิสระและขอให้อยู่เป็นส่วนหนึ่งของชาติพม่า จึงทำให้เกิดปัญหาการขัดแย้งในการปกครองเป็นต้นมา ซึ่งประเทศพม่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่มากกว่า 132 ชาติพันธุ์และจัดว่าเป็นประเทศที่มีปัญหาระหว่างชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่มากที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง (อมรา พงศาพิชญ์, 2531: 84) กล่าวว่า ความแตกต่างระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ไม่จำเป็นต้องสร้างความขัดแย้งกันเสมอไป คราบใดที่ชนกลุ่มน้อยไม่ได้รู้สึกถูกเอารัดเอาเปรียบ ไม่ได้รู้สึกว่าตนเองนั้นมีความแตกต่าง ไปจากชนกลุ่มใหญ่หรือไม่ก็มีการแก่งแย่ง

อำนาจทางเศรษฐกิจหรือการเมือง ในทางตรงกันข้ามหากชนกลุ่มน้อยรู้สึกถูกเอารัดเอาเปรียบและรู้สึกถึงความแตกต่างไปจากชนกลุ่มใหญ่ ปัญหาระหว่างชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่ก็จะเกิดขึ้น

ยูติกา ดันสงวน (2521:76) กล่าวว่าหลังจากที่รัฐบาลพม่าทำการทำลายสนธิสัญญาปางโหลง คนพม่าจึงกลายเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่มีจำนวนประชากรมากกว่าและมีศักยภาพในการขึ้นปกครองประเทศ รัฐบาลมีการดำเนินกระบวนการสร้างชาติให้เป็นเอกภาพในทุกๆด้าน และหนึ่งในนโยบายดังกล่าวคือ นโยบายทำให้เป็นพม่า (Burmanization) มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการผสมกลมกลืนชนกลุ่มน้อยให้รู้สึกว่าเป็นพม่าและมีความจงรักภักดีต่อประเทศพม่ามากกว่าชาติพันธุ์ต้น อาทิ ประกาศให้ภาษาพม่าเป็นภาษาประจำชาติ เปลี่ยนตำราเรียนเป็นภาษาพม่าหรือเสนอชุดแต่งกายพม่าเป็นชุดแต่งกายโดยทั่วไป

จากนโยบายดังกล่าวทำให้เกิดกระแสการต่อต้านจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาล จึงมีการลุกขึ้นต่อต้านรัฐบาลในทุกรูปแบบทั้งการต่อสู้โดยใช้อาวุธสงคราม การก่อตั้งกองกำลังทหารพิเศษ การตั้งสมาคมภาษาและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การลักลอบเรียนภาษาท้องถิ่นตามวัดหรือบ้านเรือนในชนบท เหตุผลดังกล่าวเนื่องด้วยความมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของในแต่ละชาติพันธุ์ที่มีอยู่อย่างชัดเจน ไม่สามารถลบเลือนหรือปรับเปลี่ยนความคิดให้เป็นชาติพันธุ์อื่นได้ กอปรกับมีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ตนอย่างลึกซึ้งมากไปเสียกว่าที่จะผันตัวเองไปเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมพม่า (วันดี สันติวุฒเมธี, 2545: 2)

สำหรับชาวไทยใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนประชากรมาจากรวมจากจำนวนประชากรพม่า มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเขตรัฐฉาน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจิตสำนึกในความรักชาติตนเองอย่างแรงกล้าและเป็นกลุ่มที่มีการต่อต้านกระแสการทำให้เป็นพม่าอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมีการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองในรูปแบบต่างๆ เช่น การเขียนประวัติศาสตร์ชาติไต การเขียนบทวรรณกรรม การแต่งบทเพลงไตและศิลปะการแสดงหลากหลายแขนง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ทำการศึกษาสังเกตได้ว่าถึงแม้กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ยังประสบกับปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองระหว่างรัฐบาลพม่าและชาติพันธุ์ตน แต่ชาวไทยใหญ่ก็ให้ความสำคัญทางงานศาสนาหรืองานบุญรื่นเริงไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องการเมือง มีสิ่งหนึ่งที่เป็นสิ่งช่วยบรรเทาความตึงเครียดทางการเมืองคือ งานปอยหลวงหรืองานบุญในวาระต่างๆ ซึ่งในงานปอยหลวงนั้นก็มิจกกรรมต่างๆ มากมายภายในงาน สิ่งที่ขาดไม่ได้ภายในงานปอยหลวงของชาวไทยใหญ่ก็คือศิลปะการแสดงชาวไทยใหญ่อันมีการแสดงมากมายหลายอย่าง อาทิ ก้าลาย ก้าแลว ระเบ่านกกิงกะลา ฟ็อน โด จ้าดไต เป็นต้น

สิ่งที่น่าสนใจคือการแสดงจ้าดไต นั้นถือว่าเป็นศิลปะการแสดงที่สามารถสอดแทรกศิลปะการแสดงไทใหญ่ทุกๆ แขนงรวมกัน ทั้งการร้อง รำ ทำเพลง บทสนทนาเกี่ยวพาราตี ละคร

หรือแม้กระทั่งการแสดงเสียดสีสังคมในแง่มุมต่างๆ ในท้องเรื่องไว้อย่างน่าสนใจ โดยกระทำการ สืบทอดรูปแบบการแสดงแบบดั้งเดิมจากการแสดงชาวไทใหญ่มาปรับปรุงแบบการแสดงให้มีความสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคมของตน จ้าดไตเป็นศิลปะการแสดงที่นิยมแพร่หลายในกลุ่มไทใหญ่มาก จะสังเกตได้ว่าถ้าที่ใดมีการจัดงานปอยหลวงหรืองานสำคัญของชาวไทใหญ่ ที่นั่นมักมีการการแสดงจ้าดไตเป็นมหรสพขนาดใหญ่ที่ตอบสนองความสุขและเป็นการแสดงที่สามารถดึงดูดจุดสนใจแก่ผู้ดูเป็นอย่างยิ่งทั้งวัยเด็กตลอดจนถึงวัยผู้ใหญ่ นอกจากการแสดงฟ้อนรำแล้ว จ้าดไตยังมีนัยแอบแฝงที่สอดแทรกเนื้อหาเรื่องคติธรรมทางพุทธศาสนาอันเป็นคติเตือนใจในแง่มุมต่างๆ ให้ประพฤติตนเป็นคนดี อีกทั้งบางการแสดงก็สอดแทรกเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการปลุกจิตสำนึกในความรักชาติพันธุ์ตน ได้อย่างน่าสนใจ

รูปแบบการแสดงจ้าดไตนอกเหนือจากศิลปะการรำรำ การละครก็ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการแสดงจ้าดไตเช่นกัน เนื่องจากละครเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของนักแสดงที่จะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้สึกของตัวละครนั้นๆ ส่งต่อถึงอารมณ์ของผู้ดูอย่างไรให้เข้าถึงเนื้อหาการแสดงพร้อมทั้งเป็นสื่อที่สอดแทรกคติเตือนใจได้เป็นอย่างดี เรื่องราวที่คณะจ้าดไตยอดแข่งแลงใหม่ิยมนำมาเล่นในการแสดงจ้าดไตคือ ละครสอนพฤติกรรม ละครตลก ละครเสียดสีการเมือง ละครข้างต้นจะเห็นได้ว่า ละครที่ได้รับเสียงตอบรับมากที่สุดก็เห็นจะเป็นการแสดงละครเสียดสีการเมือง เช่น การต่อสู้ระหว่างทหารพม่ากับทหารไทใหญ่ ที่ถูกตีแผ่ในแง่ของการถูกกดขี่ ข่มเหงจากรัฐบาลทหารพม่าหลากหลายรูปแบบและการยื่นหยัดในการต่อสู้เพื่อความเป็นอิสระภาพของทหารไทใหญ่ โดยนำโครงเรื่องมาจากสถานการณ์จริง พร้อมทั้งมีการปลุกระดมขวัญกำลังใจชาวบ้านและกองกำลังทหารไทใหญ่ให้ลุกขึ้นต่อสู้กับความไม่ยุติธรรมที่ฝ่ายตนได้รับ

ในการศึกษารุ่นนี้ผู้ทำการศึกษาดังเห็นความสำคัญของการแสดงจ้าดไต หรือถ้าจะเรียกให้เข้าใจง่ายๆ อีกอย่างหนึ่งว่า “ลิเกไทใหญ่” ในประเด็นของความบันเทิงมีบทบาทต่อสังคมวัฒนธรรมและจิตวิญญาณในความเป็นชาติไทใหญ่ภายใต้สถานการณ์ความไม่มั่นคงทางการเมือง ผู้ศึกษาจึงเลือกทำการศึกษาคณะจ้าดไตยอดแข่งแลงใหม่ ณ หมู่บ้านเปียงหลวง เขตตำบลเวียงแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ทำการศึกษา เนื่องจากหมู่บ้านแห่งนี้มีความน่าสนใจคือ เป็นหมู่บ้านที่มีความเกี่ยวข้องกับขบวนการกู้ชาติไทใหญ่และเคยเผชิญสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั้งสองฝ่ายมาโดยตลอด มีนายพลโมเสงหรือเจ้ากอนเจิง เป็นผู้นำในการกู้ชาติไทใหญ่โดยเลือกหมู่บ้านแห่งนี้เป็นที่ตั้งของกองบังคับบัญชา นอกจากนายพลโมเสงจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการกู้ชาติไทใหญ่เป็นสำคัญแล้ว ยังให้ความสนใจในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ด้วย โดยการเชิญพ่อเฒ่าอ้อเง๊ะ ผู้คิดริเริ่มการแสดงจ้าดไตจากเมืองสีป้อในรัฐฉานมาฝึกสอนบุคคลในหมู่บ้านเปียงหลวงในปี พ.ศ. 2516 อีกด้วย

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้ศึกษาพบว่า สถานการณ์จำกัดใจในยุคปัจจุบันไม่ได้มีความรุ่งเรืองเหมือนดังแต่ก่อน เพราะเริ่มประสบกับปัญหาจากกระแสวัฒนธรรมใหม่หรือชาวไทใหญ่ เรียกว่า “บ้านใหม่” โดยเฉพาะกระแสการเข้ามาของวัฒนธรรมแบบตะวันตก ที่เป็นตัวแปรสำคัญของโครงสร้างพื้นฐานและค่านิยมทางวัฒนธรรมแบบเดิมให้เลือนรางไป รั้งจะเกิดผลกระทบในความเปลี่ยนแปลงของรสนิยมทางวัฒนธรรมต่อเยาวชนรุ่นใหม่ในขณะเดียวกันก็ยังมีกระบวนการสืบสานศิลปะการแสดงจำกัดใจในกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ส่วนหนึ่งที่มีใจรักทางวัฒนธรรมไปด้วย และปัญหาการดำรงอยู่ของการแสดงจำกัดใจที่มีความนิยมลดน้อยลงไปจากอดีต ที่ยังคงวิตกเรื่องของการขาดผู้สืบทอด อีกทั้งความนิยมที่จำกัดเพียงผู้สูงอายุอาจเป็นปัญหาของจุดเปลี่ยนการแสดงจำกัดใจได้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษารูปแบบการแสดงและกระบวนการถ่ายทอดจำกัดใจ อันเป็นประโยชน์และเป็นหลักฐานทางศิลปะการแสดงที่สำคัญของชาวไทใหญ่ให้เป็นที่รู้จักในสังคมภายนอกต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาลักษณะรูปแบบ โครงสร้างของศิลปะการแสดงจำกัดใจ
- 2.2 เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการสืบทอดการแสดงจำกัดใจและวิธีการการดำรงอยู่ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของคณะจำกัดใจยอดแขวงใหม่ บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่
- 2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของการแสดงจำกัดใจในมิติต่างๆทางสังคม วัฒนธรรมชาวไทใหญ่

1.3 นิยามศัพท์

สำนึกทางชาติพันธุ์ (Ethnic Consciousness) หมายถึง สำนึกที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์รู้สึกว่าตนแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น และสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นรู้สึกว่าตนเป็นสมาชิกกลุ่มด้วยปัจจัยบางอย่างร่วมกัน สำนึกทางชาติพันธุ์จึงเกิดจากการนิยามความหมายของตนเองและกลุ่มตน มีลักษณะเป็นนามธรรม เป็นสิ่งมั่นคงที่ซ่อนอยู่ภายในตัวตนของแต่ละคนและยากที่จะเปลี่ยนแปลง

อัตลักษณ์ หมายถึง การมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ที่สามารถบ่งบอกความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ ในที่นี้หมายถึง ระบบการผลิต การบริโภค ระบบความเชื่อ พิธีกรรม ศิลปวัฒนธรรมและระบบการสืบทอดศิลปะการแสดงจำกัดใจ

บ้านใหม่ หมายถึง วัฒนธรรมอื่นที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของตนอาจใช้ในความหมายของวัฒนธรรมแบบสมัยใหม่ก็เป็นได้

บ้านเก่า หมายถึง วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของกลุ่มวัฒนธรรมไทใหญ่ที่ยังคงทำการสืบทอดต่อจากรุ่นสู่รุ่นในรูปแบบเดิม

จำกัด หมายถึง การแสดงมหรสพขนาดใหญ่หรือลิเกไทใหญ่ อันรวมไปถึงแสดงแสดงฟ้อนรำ การขับร้องหรือทำนองบทเพลงพื้นบ้านไทใหญ่

เฮ็ดความ หมายถึง การขับร้องเพลงพื้นบ้านของไทใหญ่

จี หมายถึง จังหวะของถ่วงทำนองเพลงหรือเครื่องดนตรีประกอบจังหวะชนิดหนึ่งของชาวไทใหญ่

หมอกความ หมายถึง ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการเฮ็ดความ

ก้าแลว หมายถึง ศิลปะการรำรำดาบ

ก้าลาย หมายถึง ศิลปะการรำรำเชิงมวยแบบโบราณ ที่ผสมผสานกระบวนการป้องกันตัวกับท่ารำหรือท่ารำรำในลวดลายไทใหญ่

1.4ระเบียบวิธีวิจัย

1.4.1 วิธีการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาในเชิงพรรณนาผ่านบทเอกสาร โดยอาศัยวิธีการและกระบวนการวิจัยเชิงสำรวจประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ มานุษยวิทยาและรัฐศาสตร์เข้ามาช่วยในการเก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์ผลเพื่อให้ข้อมูลเกิดความสมบูรณ์และครอบคลุมในประเด็นที่ทำการศึกษา

1.4.2การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

เป็นการสำรวจหาข้อมูลเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจำกัดหรือลิเกไทใหญ่ ทั้งจากการค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร วารสาร หรืองานวิจัยต่างๆ เพื่อนำแนวคิดดังกล่าวเสริมความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแนวความคิดการแสดงจำกัด บทบาททางสังคม การสืบทอดและแบบแผนทางการแสดงซึ่งประกอบไปด้วยเอกสารดังนี้

- ศึกษาประวัติศาสตร์ของชาวไทใหญ่ในรัฐฉาน จากเอกสารต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่มีความเกี่ยวข้องกับเชิงสังคม วัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองของชาวไทใหญ่

- ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่มีความเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการแสดงศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ โดยเฉพาะการแสดงจ๊าดไตหรือลิเกไทใหญ่ จากการศึกษาพบว่าจ๊าดไตเป็นศิลปะการแสดงที่มีความสำคัญทางจิตวิญญาณของชาวไทใหญ่และเป็นการแสดงที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และทำการศึกษาเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับลิเกไทใหญ่ในพื้นที่ต่างๆ เพื่อทำการเปรียบเทียบกับลิเกไทใหญ่เพื่อให้เกิดความเข้าใจในแบบแผนทางการแสดงมากยิ่งขึ้น

ผู้ทำการวิจัยได้มีการกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยและการเก็บข้อมูลในภาคสนาม และดำเนินวิธีการเก็บข้อมูลในการติดตามคณะจาดไตยอดแขวงแลงใหม่ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่และทำการลงพื้นที่จริงที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ชัดเจนตรงตามกรอบแนวคิดของผู้ศึกษา

การวิจัยภาคสนาม (Field Work)

ในขั้นตอนนี้ผู้ทำการวิจัยได้แบ่งขั้นตอนเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การเก็บข้อมูลภาคสนามเบื้องต้นของการแสดงจ๊าดไตในพื้นที่ต่างๆ โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลและสังเกตการณ์รูปแบบจ๊าดไตเบื้องต้นก่อนการลงพื้นที่จริงกับคณะจาดไตยอดแขวงแลงใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- เก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์ในงานพิธีสำคัญของชาวไทใหญ่ เช่น งานปอยออกหัว ของวัดกู่เต้า วัดป่าเป้า ในเขตตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ วิธีการเก็บข้อมูลคือการเข้าไปสัมภาษณ์ผู้ที่รู้และผู้ที่เคยแสดงจ๊าดไต ด้วยวิธีการสอบถาม การพูดคุยและการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

- การเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากชาวไทใหญ่ที่มีกลุ่มการแสดงจ๊าดไตขนาดเล็กในเชียงใหม่ คณะจาดไตครูสว่างคำ แดงยอด ที่เดินทางไปแสดงศิลปวัฒนธรรมในงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ณ เมืองทองธานีเพื่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแบบแผนทางการแสดงและการติดต่อหาผู้รู้ทางศิลปะการแสดงจ๊าดไต รวมไปถึงการสอบถามกระแสความนิยมจ๊าดไตในสังคมไทใหญ่

ช่วงที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ การเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับคณะจาดไตยอดแขวงแลงใหม่ บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการลงพื้นที่จริงในการเก็บข้อมูลการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำมาทำการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ผู้ทำการวิจัยรู้จักและคุ้นเคยกับบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการแสดงจาดไตทั้งในพื้นที่การวิจัยและนอกพื้นที่การวิจัย จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำในการเข้าไปทำการศึกษาคณะจาดไตยอดแขวงแลงใหม่

- ผู้วิจัยทำการสอบถามข้อมูลจากนักแสดงหรือผู้ควบคุมดูแลคณะจำกัดโดยอดแสวงแสวงใหม่ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายในการเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่และอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ไทใหญ่จึงส่งผลในการสนับสนุนและให้ความร่วมมืออันดีในการให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลแก่ผู้วิจัยที่มีจุดประสงค์ร่วมในการช่วยเผยแพร่องค์ความรู้ทางศิลปะการแสดงจำกัด

- เนื่องจากคณะจำกัดโดยอดแสวงแสวงใหม่ บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกลุ่มคณะจำกัดที่มีชื่อเสียงและยังคงได้รับความนิยมแพร่หลายในสังคมวัฒนธรรมไทใหญ่ จึงมีผู้ว่าจ้างหรือเรียนเชิญคณะดังกล่าวเดินทางไปแสดงยังพื้นที่ต่างๆ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีประชากรชาวไทใหญ่อาศัยอยู่มาก ด้วยเหตุนี้ผู้ทำการวิจัยจึงติดตามคณะจำกัดโดยอดแสวงแสวงใหม่เพื่อทำการเก็บข้อมูลซึ่งเนื้อหาที่มีความหลากหลายของรูปแบบการแสดงที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามงานประเพณีที่คณะจำกัดโดยอดแสวงแสวงใหม่ได้รับการมอบหมายในการแสดง

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับจำกัดโดยอดแสวงแสวงใหม่ในบริบทกระบวนการสร้างจิตสำนึกทางชาติพันธุ์ โดยจำกัดโดยอดแสวงแสวงใหม่เป็นตัวอย่างรักษาวรรณกรรมและมีส่วนช่วยในการต่อยอดจำกัดโดยอดแสวงแสวงใหม่ทางวัฒนธรรมไทใหญ่ให้ดำรงอยู่ จำกัดโดยอดแสวงแสวงใหม่เป็นการแสดงที่มีบทบาทและได้รับความนิยมในทางกิจกรรมหรือวาระพิธีสำคัญทางชาติพันธุ์ไทใหญ่ที่สามารถจำแนกเป็น 2 ประเภทได้ดังนี้

1. งานบุญประเพณี ในที่นี้หมายถึง งานปอยต่างล่อง งานปอยออกหว้า งานศพบุคคลสำคัญ งานพิธีดังกล่าวก็จะมีการแสดงจำกัดโดยอดแสวงแสวงใหม่เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความบันเทิงภายในงานที่สอดคล้องเนื้อหาทางประเพณีดังกล่าวในการละครไว้อย่างน่าสนใจ
2. งานสำคัญทางชาติพันธุ์ไทใหญ่ การแสดงจำกัดโดยอดแสวงแสวงใหม่ได้รับความนิยมหรือรับมอบหมายให้เป็นสิ่งบันเทิงหลักในวันสำคัญดังกล่าว เช่น วันชาติไทใหญ่ วันปีใหม่ไทใหญ่ เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการในการเก็บข้อมูลดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) โดยมีทั้งการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
2. การสังเกต (Observation) โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

ในช่วงการแสดงจำกัดโดยอดแสวงแสวงใหม่หรือการฝึกสอนการแสดงจำกัดโดยอดแสวงแสวงใหม่ใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาก่อนการสังเกตสิ่งแวดล้อมที่มีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลทางการศึกษา

3. เอกสาร (Document) โดยศึกษาทั้งจากหนังสือ เอกสาร วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานที่ศึกษา

1.4.3 วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมาย

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมาย คือ บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการแสดง จ๊าดไตหรือผู้รอบรู้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยจำแนกประเภทกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1. ผู้ควบคุมดูแลคณะจ๊าดไตยอดเยี่ยมแห่งใหม่
2. นักแสดง นักดนตรีคณะจ๊าดไตยอดเยี่ยมแห่งใหม่
3. ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในการสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือแก่คณะจ๊าดไตยอดเยี่ยมแห่งใหม่
4. กลุ่มผู้ชมหรือผู้ที่เคยชมการแสดงของคณะจ๊าดไตยอดเยี่ยมแห่งใหม่ ทุกเพศ ทุกวัย
5. ผู้ที่เคยทำการศึกษาคณะจ๊าดไตยอดเยี่ยมแห่งใหม่ทุกรูปแบบทั้งภาคเอกสารงานวิจัยหรือเชิงสารคดี

1.4.4 การเตรียมตัวเข้าพื้นที่

การเตรียมตัวเข้าพื้นที่ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการเตรียมตัวในความพร้อมของข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่ที่จะทำการศึกษาและประเด็นที่สนใจในการศึกษา โดยมีกระบวนการทางการศึกษาค้นคว้าผ่านเอกสาร กลุ่มบุคคลหรือสื่อต่างๆ ทั้งประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณี เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการทำความเข้าใจกับสถานที่และสถานการณ์จริง พร้อมทั้งการเตรียมคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ในประเด็นที่น่าสนใจเพื่อได้มาซึ่งข้อมูลที่จะนำไปวิเคราะห์ในกระบวนการต่อไป

1.4.5 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulate) คือ การสัมภาษณ์จากบุคคลหลายฝ่าย เช่น ผู้ที่มีความรู้ทางวัฒนธรรมไทใหญ่ นักแสดงจ๊าดไต พระชาวไทใหญ่ ชาวไทใหญ่ทั่วไป และนักวิชาการ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากบุคคลในแต่ละฝ่ายมาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือให้มากที่สุด

1.4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสาร วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สำรวจ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกเป็นหมวดหมู่เพื่อทำการแยกประเด็นทางการศึกษาและทำการสรุปข้อมูลให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำแนวคิดและทฤษฎีที่ได้มาเป็นตัวช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการสรุปผลทางการศึกษา

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 5.1 ได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาและรูปแบบของการแสดงจ๊าดไต
- 5.2 ได้ทราบถึงบริบทและสารัตถะที่เกี่ยวข้องกับการแสดงจ๊าดไตในบริบทต่างๆ ทางสังคมวัฒนธรรมไทใหญ่
- 5.3 ได้ทราบถึงวิธีการดำรงอยู่และการสืบทอดของคณะจ๊าดไตโดยอดแสวงแสงใหม่โดยสามารถนำไปเปรียบเทียบกับกลุ่มคณะจ๊าดไตในพื้นที่อื่นๆ ได้
- 5.4 ทำให้เข้าใจถึงพื้นฐานทางวัฒนธรรมการแสดงจ๊าดไตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่อันเป็นชาติพันธุ์ที่มีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับคนไทย
- 5.5 ได้เป็นส่วนของการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมการแสดงจ๊าดไตที่ทรงคุณค่าทางชาติพันธุ์ไทใหญ่แก่ผู้ที่สนใจในการศึกษาประเด็นอื่นๆ ต่อไปและเป็นองค์ความรู้ที่ช่วยเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่ในสังคมอื่นๆต่อไป